

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen vanhusneuvoston toimintakertomus 2022–2023

1 Vanhusneuvoston tavoite ja tehtävä

Hyvinvointialueen vanhusneuvoston ensimmäinen kokous pidettiin toukokuussa 2022 eli neuvoston toiminta alkoi jo hyvinvointialueen valmisteluvaiheessa. Pohjois-Karjalan hyvinvointialue aloitti toimintansa 1.1.2023. Sen alueella on 13 kuntaa: Heinävesi, Ilomantsi, Joensuu, Juuka, Kitee, Kontiolahti, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Rääkkylä ja Tohmajärvi.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hallintosäännössä § 17 säädetään, että vanhusneuvoston tehtävänä on vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä vanhusten ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta. Se myös edistää vanhusten osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia maakunnassa sekä edistää yhteistyötä vanhusten, kunnallisten vanhusneuvostojen ja hyvinvointialueen välillä. Vanhusneuvosto seuraa, arvioi, antaa lausuntoja ja tekee aloitteita sekä kuulee asiantuntijoita ja/tai hankkii muun tarpeelliseksi katsomansa selvityksen käsiteltävänä olevaan asiaan. Neuvosto tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.

2 Vanhusneuvoston jäsenet 2022 alkaen

Jäsenet valitaan hyvinvointialueen kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä siten, että kustakin vaikuttamistoimielimestä valitaan yksi edustaja ja heille varaedustajat. Lisäksi vanhusneuvostossa on edustajat viidestä eläkeläisjärjestöstä.

Vanhusneuvoston kokouksiin on osallistunut pysyvänä asiantuntijana yhteyshenkilö ikäihmisten palveluista elokuusta 2023 lähtien. Tähän tehtävään nimitettiin palvelupäällikkö Minna Penttinen.

Vanhusneuvoston jäsenet (suluissa varajäsen)

Heinävesi	Paula Kotilainen (Pirjo Luostarinen)
Ilomantsi	Päivi Nenonen (Tanja Pesonen)
Joensuu	Ari Tiainen (Kirsi Kettunen)
Juuka	Raija Rantala (Jarmo Vepsäläinen)
Kitee	Liisa Pirhonen (Raimo Oksman)
Kontiolahti	Eira Vääntinen-Liinakari (Kauko Väistö)

Lieksa	Matti Hokkanen (Viljo Pulkkinen)
Liperi	Tuula Laeslehto (Pekka Tuhkanen)
Nurmes	Jussi Säämänen (Aune Hämynen)
Outokumpu	Lasse Pouhula (Erkki Räsänen)
Polvijärvi	Heikki Kuikka (Leena Kettunen)
Rääkkylä	Raili Makkonen (Raija Venäläinen)
Tohmajärvi	Teuvo Karjalainen (Marja Sormunen)
Eläkeliitto ry	Marja-Leena Räsänen (Kyllikki Räsänen)
Eläkeläiset ry	Kimmo Vartiainen (Sirpa Savolainen)
Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry	Toivo Pykäläinen (Eira Väänänen)
Kansallinen senioriliitto ry	Pertti Vainionpää (Ulla Mikkola)
KRELLI Kristilliset eläkeläiset ry (aiemmin Kristillinen eläkeliitto Krell ry)	Maila Mustonen (Irma Käyhkö)

Vanhusneuvoston puheenjohtajana toimi Pertti Vainionpää ja varapuheenjohtajana Paula Kotilainen.

Vanhusneuvoston vastuuvalmistelijana toimi hyvinvointialueen kumppanuuspäällikkö Maarita Mannelin.

Vanhusneuvoston edustajalla on läsnäolo- ja puheoikeus hyvinvointialueen

- hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnassa
- turvallisuuden ja varautumisen lautakunnassa
- tulevaisuuslautakunnassa
- osallisuusvaliokunnassa

Lisäksi vanhusneuvostolla oli edustaja Ilo asua – ikääntyvien asumisen ennakointi ja kotona asumisen tukeminen-hankkeen ohjausryhmässä. Hanke päättyi keväällä 2023.

3 Vanhusneuvoston kokoukset ja käsitellyt asiat 2022–2023

Kokouspäivä	Keskeisimmät käsitellyt aiheet
31.05.2022	Järjestäytymiskokous, edustajien valinta lautakuntiin ja osallisuusvaliokuntaan, vanhusneuvoston evästys hyvinvointialuestrategiaan

20.06.2022	Vanhusneuvoston toimintasääntö ja toimintasuunnitelma, vanhusneuvoston evästys hyvinvointialuestrategiaan, hyvinvointialueen talousarvion valmistelu
22.08.2022	Vieraana muutosjohtaja Elina Felin, tilannekatsaus hyvinvointialueesta, vanhusneuvoston lausunto hyvinvointialuestrategian luonnoksesta, vanhusneuvoston lausunto Kansallisen ikäohjelman jatkotavoitteita koskevasta Valtioneuvoston periaatepäätöksestä vuosille 2023–2030, syksyn toimintasuunnitelma, edustajan nimeäminen Ilo asua-hankkeen ohjausryhmään
19.09.2022	Ikäihmisten asumispalvelut, Joensuun kaupunginvaltuuston valtuustoaloite omaishoidon tuen verottomuudesta
17.10.2022	Vieraana aluevaltuuston puheenjohtaja Merja Mäkisalo-Ropponen, RAI-arviointityövälineen käyttöönotto ikäihmisten palveluissa, Joensuun kaupunginvaltuuston valtuustoaloite omaishoidon tuen verottomuudesta
21.11.2022	Vieraana Pohjois-Karjalan Muisti ry:n toiminnanjohtaja Leena Knuuttila, Muistiluotsin esittely, arjen tukipalvelujen esittely, Kohti hyvinvointialuetta -kuntakiertueen aikataulu
16.12.2022	Pohjois-Karjalan ehkäisevän päihdetyön toimintasuunnitelman 2023–2025, kevään 2023 kokousajat

Kokouspäivä	Keskeisimmät käsitellyt aiheet
18.01.2023	Vieraana muutosjohtaja Elina Felin, Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategia, Ikääntyvien kotona asumisen tukeminen (Ilo asua-hanke), palvelujohtaja Jussi Malinen vieraana kertomassa vastuulääkäripalvelukokeilusta, vanhusneuvoston aloite omalääkäri- ja omahoitajajärjestelmän kokeilusta
22.02.2023	Vieraana muutosjohtaja Elina Felin, Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategia, toimialuejohtaja Eija Rieppo vieraana kertomassa ikäihmisten palveluiden toimialueen strategisista tavoitteista ja niiden etenemisestä, vanhus- ja vammaisneuvostojen kehittämisiltapäivä
22.03.2023	Vieraana muutosjohtaja Elina Felin vieraana, Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategia, Ikääntyvien kotona asumisen tukeminen (Ilo asua-hanke), toimialuejohtaja Eija Rieppo esitteli luonnosta ikääntyneiden toimintakyvyn edistämisen ohjelmaksi vuosille 2023–2026, vastaus vanhusneuvoston aloitteeseen omalääkäri- ja omahoitajajärjestelmän kokeilusta ikääntyneille
19.04.2023	Vieraana muutosjohtaja Elina Felin, Vanhusneuvoston lausunto Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategiasta ja -verkosta, ikäneuvolatoiminta ja sen

	kehittäminen hyvinvointialueella (Tulevaisuuden sote-keskus-hanke), Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen ja ensihoidon esittely
07.06.2023	Tulevaisuuden kotona asumista tukevat palvelut iäkkäille (TulKoti) -hankeen esittely, osallisuusohjelman valmistelu, vastaus ikäneuvola-asiasta tehtyyn aloitteeseen, turvallisen tilan säännöt, vaikuttamistoimielinten puheenjohtajien tapaaminen
24.08.2023	Ikäihmisten palveluiden toimialueen kuulumiset (tästä lähtien vakiopykälänä kokouksissa), maakunnan vanhusneuvostojen eriarvoinen asema, hyvinvointialueen lautakuntien, vaikuttamistoimielinten ja hallinnon yhteistapaaminen, syksyn toimintasuunnitelma
19.09.2023	Vanhusneuvoston lausunto vuoden 2024 ateriapalvelumaksuista, asumispalvelujen vastuulääkärin pilotointi, ikäneuvolan tilanne, vanhusten viikon ohjelma
17.10.2023	Opinnäytetyön esittely vanhus- ja vammaisneuvostojen toiminnantarkastelu ja kehittäminen, ikäalueen organisaatorakenne vuonna 2024, henkilöstön riittävyys ja palvelujen saatavuusajat ikäalueella, ensi vuoden toiminnan suunnittelu. Sotien 1939–1945 Pohjois-Karjalan Perinneyhdistys ry:n esitys veteraanien leskien palveluseteleistä vuodelle 2024
21.11.2023	Lausuntopyyntö asiakasmaksuista vuodelle 2024, Tulevaisuuden kotona asumista tukevat palvelut iäkkäille -hankeen tulokset, Ikääntyneiden toimintakyvyn edistämisen suunnitelma vuosille 2023–2026, ensi vuoden talousarvion valmistelu ja uudistusohjelman tilanne, ensi vuoden kokousajat
19.12.2023	Kevään 2024 toimintasuunnitelma, toimintakertomuksen valmistelun aloitus

Vuonna 2022

- seitsemän kokousta
- kaksitoista vierailijaa
- lausunto hyvinvointialuestrategian luonnoksesta ja Kansallisen ikäohjelman jatkotavoitteita koskevasta Valtioneuvoston periaatepäätöksestä vuosille 2023–2030
- vanhusneuvosto vei eteenpäin kaikkien pohjoiskarjalaisten vanhusneuvostojen hyväksymän aloitteen ikäneuvolajärjestelmän perustamisesta

Vuonna 2023

- kymmenen kokousta
- yhdeksäntoista vierailijaa

- lausunto ikääntyneiden toimintakyvyn edistämisen suunnitelmasta vuosille 2023–2026, Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategiasta ja -verkosta, osallisuusohjelmasta, ateriapalvelumaksuista ja asiakasmaksuista
- aloite omalääkäri- ja omahoitajajärjestelmän kokeilusta ikääntyneille
- vanhusneuvosto puolsi Sotien 1939–1945 Pohjois-Karjalan Perinneyhdistys ry:n esitystä veteraanien leskien palveluseteleistä vuodelle 2024

4 Vanhusneuvoston jäsenten nostot

Keskeisimpiä vanhusneuvoston jäsenten esiin ottamia asioita ovat esimerkiksi seuraavat asiakokonaisuudet:

- Neuvoston edustajien mukaan saaminen hyvinvointialueen valmistelutoimielinten kokouksiin puhe- ja läsnäolo-oikeuksin. Tuo asia onnistui myönteisesti.
- Omaishoitajastatusten lisääminen korottamalla jo vuoden 2023 talousarviorahoitusta merkittävästi.
Esitys ei toteutunut täysin.
- Omalääkäripalvelun toteuttaminen hyvinvointialueella. Esitys odottaa edelleen parempia aikoja.
- Ikäneuvolan toteuttaminen koko maakunnan alueella. Esitys odottaa edelleen riittäviä resursseja.
- Ympärivuorokautisen hoidon ja hoivan paikkojen lisääminen tarpeen mukaisesti. Esitys toteutunut osittain.
- Lääkärien vastaanotoille pääsyn nopeuttaminen tarpeita vastaavasti koko maakunnan alueella.
Esitys ei ole toteutunut resurssien puutteista johtuen.
- Ikäihmisten määräaikaistarkastusten toteuttaminen määrävuosin esim. yli 75- vuotiaiden osalta on edelleen tulevaisuuden haavekuvana ikääntyvien unelmissa.
- Neuvosto on keskustellut ja esittänyt näihin asioihin myös alueellisesti rajattuja kokeiluja kokemusten saamiseksi toimintojen vaikuttavuudesta ja kustannuksista.
- Lopulta vaikeimpana esityksenä on ollut terveydenhuollon erilaisten lähipalveluiden turvaaminen tasapuolisesti koko maakunnan alueella. Perusongelma on edelleen valmistelussa.

5 Vanhusneuvoston tapahtumat ja toiminnan tunnetuksi tekeminen

Alueen vanhusneuvosto ei omalta osaltaan ole järjestänyt minkäänlaisia yhteisiä yleisötilaisuuksia kaikille vanhuksille tai alueen sekä kuntien keskeisille päättäjille.

Kunkin kunnan omat vanhusneuvostot ovat vuosittain järjestäneet Vanhusten viikon erilaisia juhlatilaisuuksia omissa kunnissaan. Lisäksi monet kunnat ovat tehneet painettuja esitteitä vanhusneuvostojen toiminnan tavoitteista esittelemällä myös neuvostojen kokoonpanot yhteystietoineen.

Tärkein vanhusneuvostojen tunnetuksi tekeminen ja siten vaikuttaminen on kuitenkin tehtävä kuntien ja myös hyvinvointialueen päättäjille suunnattavan monipuolisen informaation muodossa teemalla ”ikäihmisiä ja vanhuksia ei tule unohtaa – ketään ei saa jättää”.

Positiivisen, vanhuksien tarpeisiin perustuvan informaation toteuttamisessa ja levittämisessä kuntien ja hyvinvointialueen eri viranhaltijat ovat osoittaneet kiitettävää yhteistyöhalua ja aktiivisuutta.

Sen työn varaan voimme tulevaisuudessa toivottavasti luottaa, että ikääntyvien ihmisten jatkuvasti seuraavan kymmenen vuoden ajan kasvava henkilömäärä voisi saada omissa tarpeissaan siedettävän yksilöllisen hoidon ja hoivan loppuun saakka omassa elämässään ilman tuskallisia odotteluita ja kärsimyksiä.

Vanhusneuvoston esittely Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen internetsivuilla

<https://www.siunsote.fi/vanhusneuvosto>

Vanhusneuvoston pöytäkirjat ja muistiot

<https://dynastyjulkaisu.pohjoiskarjala.net/VateJulk/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetings&id=554>